

ТҮСІНІК ХАТ

«Пікір-сайыс – сөз додасы» - білім беру бағдарламасы білімнің гуманитарлық жүйесін нақты көздейтін жаңа бағыттағы үйірме. Оқушылар мен ұстаздарды да пікір-сайыстарға араластыруға, өз бетімен ізденуге, білім алу және жалпы шығармашылық белсенділігін арттыруға көзделген. Пікір-сайыстарға дайындық барысында оқушылар белгілі – бір тақырып бойынша мәлімет жинастырып, оларды қарама – қарсы бағыттарды қолдайтын екі түрлі позицияға арналған жоспарға топтастырылады. Олар жақтау және дағтау топтарының кейстері. Осының нәтижесінде оқушылар кез-келген мәселеге біржақты көзқараста болудан арылып, терең, сын тұрғысынан оқушыларды, сонымен қатар парламент мүшелерін (класс оқушыларын) бөлудің әртүрлі жолдарын қарастыруға болады. Мысалы: психологиялық тренинг, сергіту, ойын элементтері арқылы, екінші СТО элементі жуан, жіңішке стратегиясы арқылы сұрақ жетегімен бөлуге болады. Жалпы пікір- талас, талқылау, дискуссия, диалог, бір мәселені көпшіліктің талқысына салу ақиқатқа жетудің ең кең тараған және оң нәтиже бере алатын формасы болып табылады. Алайда бұның да өз қыр-сырлары көп. Ең алдымен ол пікір-сайыстыратын мәселенің күрделілігі, кез-келген мәселе бойынша біріміз ақиқат деп білетін нәрсе басқаға мүлде олай емес. Пікір – талас барысында адамдар ортақ мәселе жайлы өз пікірлерін ортаға салады, олардың әр түрлі болуы заңды, пікір сайыстар арқылы тараптар ой бөлуге, өз көзқарастарының кемшіліктерін ашып, оларды ұштауға, кемелдендіруге мүмкіндік алады. Қысқасы, ақиқаттың ең озық таразысы көзқарастар бәсекесі. Бағдарлаәдебиет, тарих пәндеріндегі заман өзгеріснің өзіндік жаңаша көзқарасын сұрап тұратын тақырыптар көптің қасы.. Пікір-сайыс логикалық, психологиялық, адамгершілік және көптеген басқа аспектілерді қамтиды.Үлкен додалар өткізіп, оқушылардың лидерлерін анықтауға тигізер септігі бар.

Өзіндік көзқарасы бар, айналаны сыни тұрғыдан барлап, бағалайтын, шешім шығаруда өзгенің ойын таразылап, өз ойын өткізуге сенімді тұлға қалыптасуына септігі тиеді. Әртүрлі саладағы ғылымның теориясы мен практикасына терең бойлау былай тұрсын, оның тарихы, маңыздылығы, өміршендігі, пайдасы мен зиянында таразылай алатын дәрежеге жеткізеді. Білім беру бағдарламасының жан-жақты, тереңдетілген жайын ашады.. Пікір-сайыс әдеттегі пән олимпиадалары секілді. Жүйемен өткізілетін әр түрлі деңгейдегі пікір-сайыс бәсекелері арқылы жүзеге асыруға болады.

Олимпиадаларда оқушылар тек бір пән бойынша ғана білімдерін көрсете алса, пікір – сайыстарда олар жан – жақты, әр түрлі салалардағы білімдерін көрсетіп, жетілдіре алады. Пікір – сайыстардың әдеттегі олимпиадалардан айырмашылығы да, артықшылығы да осында. Үйірме оқушының тұлға, азамат ретіне жетілуіне, білім алуға деген қызығушылығының артуына зор ықпал етуі сөзсіз. Сонымен бірге пікір – сайыс бағдарламасы жаңа орта білім беру жүйесінің идеяларымен толық үйлеседі деуге де негіз бар.

Үйірменің мақсаты:

Заман талабының сұранысына саласы жетік, адами құндылықты жанына серік еткен, айналасына сын көзбен қарап, қоғамдық өмірге белсене араласатын жастардың жаңа буынын қалыптастыру. Мектеп оқушыларын үйірмеге тарту. Мектеп ішкі пікірсайыс турнирлерін ұйымдастру, үздіктерді анықтап, ынталандыру. Мектеп намысын қорғайтын үздік оқушыларды анықтау. Мектеп оқушыларын мектепаралық, аудандық, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық пікірсайыс турнирлеріне қатыстыру, тәжірибе алмасу арқылы үздік нәтижелерге қол жеткізу.

Дамытушылық: Шығармашылық жұмыстар орындату арқылы оқушылардың ой-өрісін, жоспар құру, тезис жазу

Үйірменің міндеттері:

- Оқушылардың шығармашылық қабілеттерінің айқындалуына мүмкіндік беру.
- Шешендік өнер және жұрт алдында сөйлеу мәдениеті қалыптасқан талантты жастарды анықтау;
- Талантты жастарды ынталандыру;
- Мектеп оқушылары арасында пікір-сайыстың деңгейін көтеру;
- Мектеп оқушыларының сын тұрғысынан ойлауын дамыту;
- Өз Отаны Қазақстан, оның басты құндылықтарын құрмет тұтып, мақтаныш сезімдерін қалыптастыру
- Оқушылардың жауапкершілігінің және танымдық қабілеттерін түрлі пікірталастар арқылы ортаға салу
- Оқушыларды коммуникативтілікке, сөйлеу мәдениетіне, сөз өнеріне, тұжырымды ойын дәлелдей білуге баулу
- Оқушының өзін – өзі тәрбиелеуіне, өзін жіне өзгені бағалай білуге үйрету
- Сұлулықты түсіне білуге, өз Отанына, атамекеніне деген патриотымыз.
- Білікті, оқу – тәрбие беру.
- Мектептің үздік оқушыларын анықтап, аудандық, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық пікірсайыс турнирлеріне қатыстыру.

Күтілетін нәтиже:

- Мектеп оқушыларының бос уақытын тиімді пайдалану;
- Пікірсайыс арқылы белсенді азаматтық позициясы бар, жаңарған қоғамның жаңа азаматтары тәрбиеленеді.

- Басқа адамдардың көзқарастарымен санаса алатын озық ойлы азаматтардың қатарын көбейту;
- Жастарды өз бетімен білім алуға, ізденуге дағдыландырады;
- Жастардың бір-бірімен тығыз қарым-қатынас жасауларына, пікір алмасуына, қарым-қатынас диалогін орнатуға мүмкіндік туғызады.
- Саяси сана сезімі, қоғамға көзқарасы ерекшеленеді
- Оқулық арқылы берілетін әдеби құндылықты терең меңгереді
- БАҚ құралдарын, кітапхана оқулықтарынан қажетті мәліметті ала алады
- Жұрт алдындағы сайыстарға еркін қатысады
- Заман талабына сай туындаған жастардың өзекті мәселерін талқылап оның шешілу жолында үздік ұсыныстар дайындау.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Американдық Парламентті форматы. 2000 жыл
2. Американдық Парламенттік формат дебат элементі. 2004 жыл
3. СТО жобасының тұрақты журналы «Дауыс пен көрініс»
4. Мектеп және жоғары оқу орындары: ой қозғағыштар, ізденістер, табыстар 74 бет, 2005 жыл
5. Халықаралық ғылыми-әдістемелік журналы «Перемена»- журналдағы журнал материалдары, 2008-2010 жыл
6. «Қазақстан мектебі» журналы №3 2012 жыл 25 бет, 56 бет «Толерантты тұлға». 60 бет
7. «Қазақстан мектебі» журналы №2 2012 жыл 33 бет, «Ұлттық құндылықтарды танытудағы педагогикалық технологиялардың маңызы»
8. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі 2008 жыл
9. Қазақ әдебиеті энциклопедиялық анықтамалық «Аруана» - 2005 жыл
10. Қазақстан ұлттық энциклопедия. Алматы 1999, №2,3,7,10
11. «Сөз өнері» З.Қабдолов
12. «Әдебиет теориясы» Қ.Жұмағалиев
13. «Қазақ халқының философиялық мұрасы» 2007 жыл
14. «Сөз мәйегі» (мақал-мәтелдер) – 2007 жыл
15. БАҚ құралдары.(Мемлекеттік басылымдар)

**Қоянды орта мектебінің «Қыран»
пікір-сайыс үйірмесінің
күнтізбелік жоспары**

№	Тақырыбы	Сағат сан ы	Теориялық бөлім	Практикалық бөлім	Әдістемелік байланыс	Ізденіс, қосымша жұмыстар	Күтілетін нәтиже
1	Кіріспе Ақпан айы	2	Пікір-сайыс деген не? Пікір-сайыстың форматтары (АПФ, БПФ, ЛД, ПДФ, Карлл Попер)(1 сағат)	Пікір сайыстыру қабілетін байқау, ашу.Этикалық ұғымға (1 сағат)	СТО, зерттеу, тыңдау, жазу	1.Қазақтың би шешендері, олардың тағылымдары 2. Қазіргі пікір-сайыс форматтары 3. Мектеп лигасы туралы ақпарат	- жұрт алдында еркін сөйлейді -дикциясын қояды
2	Тақырып (Қарар) Ақпан айы	2	Американдық Парламенттік формат туралы түсінік. Пікір – сайыс үлгісінің негізгі элементтері.	Қарар шығару. Қарар сараптамасы Қарар (тақырып) (1 сағат)	1.Қазақ әдебиеті Тақырыппен идея 2.Топтастыр стратегиясы . СТО	1.Ақын - жазушылардың қанатты сөздері 2.Мақал-мәтелдер 3.БАҚ	-Өміршең тақырыпты еркін ажыратады -Тақырып таңдау саясатында ой еркіндігі артады.

			Қарар.Қарардың түрлері, жазу тәртібі, үлгілері (1 сағат)			құралдары, энциклопедиялар 4.Тақырып таңдау кеңесін е жүгіну	
3	Критерий (мақсат) Ақпан айы	2	Критерий – мақсат. Тақырыпқа мақсат қою (1 сағат)	1.Қарарға арнап критерий шығару мен оған сараптама жасау 2.Критерийді негіздеу. 3. Критерийдің қарар және аргументтермен байланысы (1 сағат)	1.Қарарды сипаттауда критерийдің сәйкестігі, нақтылығы, әдістемесі. К.Поппер пікір-сайыс әдістемесі 2.Топтастыру стратегиясы 3.Ұқсастықпен таралық стратегиясы	1.Құндылық ұғымына көркем әдебиет құралдарын іздеу (түртіп алу стратегиясы) 3.Шығыс ғұламаларының еңбектерін зерттеу	-Идеяның құндылығын ажыратады -Әр іске мақсат қоюды біледі
4	Дефинициялар (анықтама-лар) – негізгі ұғымдарды анықтау Наурыз айы	2	Қарардағы негізгі ұғымдарды анықтау. Анықтамаларға қажетті шектеулер қойылады. Анықта	- Энциклопедиялық сөздіктермен жұмыс - Түсіндірме сөздік -Қазақ тілі грамматикасы (1 сағат)	Әдебиет теориясы.Қазақ тілі лексикологиясы	1.Кітапхана қорымен жұмыс. 2.Соңғы 5 жылдағы БАҚ құралдарымен жұмыс.	-Сөздің толық мағынасын анықтайды -Сөздерді орын тәртібі арқылы қолданып, әдемі сөйлейді.

			ма - қарарды зерттеу бағытын анықтау құралы. (1 сағат)				
5	Аргументтер Наурыз айы	4	1.Аргумент құрастыру, құрылысы, негіздеу түрлері 2.Критерий мен аргумент арасындағы байланыс (2 сағат)	1.Аргумент құрастыру. Ойын барысында 2,3,5 аргумент болған дұрыс 3.Дәлелдейтін дәлелінің негізгі жобасы екенін ұғыну (2 сағат)	Пікір-сайыс парағы.Теледебат үлгілерімен салыстыру. Саяси дебат жұмыстары. - СТО.Презентация - Екі жақты күнделі стратегиясы	1.БАҚ құралдары 2.Ғаламтор сауалдары 3. «Мақал сөздің мәйегі» кітабы	-Шешім қабылдап үйренеді -Жоба, бизнес жоба жасай алады
6	Дәлелдер (факты) Сәуір айы	2	1.Зерттеу мен дәлелдер. 2.Мәлімет жасау, статистикалық мәлімет, шолулар, мысалдар мен сұқбат.Ғаламтор мәліметі (1 сағат)	1.Мәлімет алынатын мәтінмен жұмыс істеу 2.Дәлелдер парағын дайындау. Бір аргументке нақты 2,3 дәлел жатады. (1 сағат)	СТО.Кубизм әдісі.Дәлел күшті болу үшін бір емес, алты қырынан қарап бір мәселесіне келу керек.	Қайнар көздің беделдігі мен объективтілігі	-Әділ шешім шығарады, әділ көзқаастуындайды.
7	Жақтау кейсі Сәуір айы	2	Кейс – жұртшылыққа ұсынылатын спикердің	-Жақтау кейсіні құрастыру -Даттау кейсінен өзге екенін	Венн диаграммасы	- Ғаламтор мәліметтерін жинақт	-Сөйлеу мәдениеті дамиды. - өз «менін» ашады

			сөзі.Ол қарар, критерий, аргумент, факті, қорытындыдан тұрады.Жақтау кейсінің құрылымы, үлгісі (1 сағат)	түсіндіру (1 сағат)		ау, түрлі презентацияларды таңдау	
8	Даттау кейсі Мамыр айы	2	Даттау кейсінің құрылымы.Терістеудің 3 деңгейі:қарарды интерпретациялау, критерийді терістеу, аргументтер тізбегін терістеу(1 сағат)	- Контраргументтер ұсыну -Даттау кейсінің үлгісі, құрастыру (1сағат)	К.Поппердің терістеу стратегиясы -Кубизм стратегиясы	- Ғалымдардың пікірі, немесе олардың ойы - Арнайы мамандармен сұхбат -Нақты фактілер жинақтау БАҚ құралдары және ғаламтор мәліметтері	-Әрбір істің ақпен қарасын таниды. -Ақтап алу әрекетіне жұмыс жасайды -Оппозиционер ұғымын терең ұғынады. -Өзінше ойын өткізеді, оны қорғайды
9	Спикерлердің міндеттері Қыркүйек айы	2	1Спикерлердің рөлдері 1-спикер – конструктивті,	Кемшіліктер мен қателіктерді іздеу, табу, оны дұрыстау әдістері.Ст	- Психологиялық тепе-теңдік - Ұстамдылық этикасы	-Ырғақ (дауыс) - Үзіліс - Дауыстылық -	Жаңа қоғамның жасөспірім моделін жасап шыға алады

			2-спикер – дамытушы 3- қорытындылаушы 2.Спикерлерді бағалау критерийлері(1сағат)	ильмен ұсынылған ба? Спикерлердің сөйлеу уақыты бар.Көзбе,көз байланыс (1 сағат)	- Әдеп айтысы - ББҮ стратегиясы .СТО. -Өзін-өзі тәрбиелеу этикасы	Дикция т.б. ұғымдарға қосымша мәліметтер жинақтау	
10	Сұрақ – жауап Қазан айы	4	-Сұрақ – жауаптардың мақсаты, міндеті, нәтижелі сұрақ қою әдістері -Ашық және жабық сұрақтар (2 сағат)	Сұрақтардың тізбегін құрастыру -Қарсы сұрақ-жауап кезіндегі спикерлердің өзін-өзі ұстауды үйрету, ойын этикасын үйрету. Сұрақтардың ойын барысында 3 минуттың ішіне сыйымдылығын қарау. (2 сағат)	СТО. -Жуан және жіңішке стратегиясы -Бағалау стратегиясы	1.Ғаламтордың әлеуметтік блогіндегі сұрақтарға шолу 2.БАҚ-ғы сауалдарға назар аудару 3.Психологтардың анкета сұрақтарымен танысу 4. «Көненің – көзі, ақылдың – кені».Халық еңбект	-Орынды сұрақ қойып үйренеді. -Өмірдің көп бөлігі сұрақтан құралып, сұрақтан жасалатынын ұғады

						ерін парақт ау, түртіп алу	
11	Пікір – сайыс бәсекелері Қараша айы	4	- Бәселерді ң ұйымдаст ырылуы -Пікір- сайыс бәсекелер ін өткізудің ережелері мен кеңестері -Қарарды талқылау ға барлық командан ың тренерле рі болуға міндетті. - Психолог иялық тұрғыдан ойын элементт ері	Пікір- сайыс бағдарлам асын ойыннан бұрын сараптау керек.Пікі р-сайыс клубтарын кұру (3 сағат)	-Теледебат қарау -театр сахнасында ғы актерлердің сөз саптауын қатерге алып жұмыстану -Сахна, трибуна мәдениеті	Үлкен сайыст ардың өткізіл уі сценар иймен танысу , талқыл ау.Тәжі ри- белі ұстазда рдан сұрап, білу қажет. Әлемді к тәжіри белерді басшы лыққа алу	Өзіндік «мені» толық жетілген тұлға қалыптасады
12	Төрешілік етудің мәдениеті Желтоқсан айы	1	Міндетті шешім шығару сараптам асы.Бағал ау тәртібі.То пты бағалау, спикерді бағалау әдісі	Пікір- сайыс парағын (картасын) жүргізу	-Тарих, құқық пәні -маманмен сұхбат (әртүрлі саладағы төрешімен)	Олимп иада, ғылым и жоба, түрлі – түрлі жобала рдың, заң қызмет керлері нің	-Мен біреуге баға беретін, жобаға сараптама беретін әділ шешім шығаратын халге жетемін.

						қазылар алқасы мен пікірлесу	
13	Қорытынды Қаңтар айы	3	1.Бұқараны ойландырып жүрген тақырыптарды жинақтап, резолюциялар тізбегін жасау 2. Қанша резолюция сонша критерий дайындау Аргумент және фактілер жинақтау 3.Спикерлерді бағалау критерийлерін шығару 4.Төреші міндеттерін дайындау (2 сағат)	Практикалық жұмыс Практикалық жұмыс Ізденіс жұмыс Ізденіс жұмыс Ізденіс жұмыс (1 сағат)	Топтық жұмыс стратегиясы БАҚ құралдары. СТО.Түртіп алу стратегиясы	1.Ғаламторға саяхат 2.БАҚ құралдарына шолу 3.Бұқара халықтан сұрақ-жауап алу 1.Мамандарға жүгіну 2.Саяси, теледебат, түрлі сұхбат хабарларына шолу жасау	Ең үздік спикер атанады. Үздік сөз майталманы атанады. Жас қазақ елінің жаңа форматтағы жеке тұлғасы шығады.

БЕКІТЕМІН:

«Қоянды ауылының № 2 жалпы
орта білім беретін мектебі» КММ
директоры Каратаев Т.Б.

«Қыран»

дебат клубының жұмыс жоспары

Үйірме жетекшілері: Шіменбай Қайрат Салимұлы

Шекербек Айгүл Өсербекқызы

2020-2021 оқу жылы

«Қыран» дебат клубының тізімі

№	Аты-жөні	Сынып	Телефон номері
1	Шіменбай Қайрат Сәлімұлы	жетекшісі	87756163944
2	Шекербек Айгул	көмекшісі	87751069650
3	Кенжебекқызы Асель	9 «А»	87078960941
4	Жанзакова Гулдана	9 «А»	87078543881
5	Ниязбекқызы Бердігүл	9 «А»	87750848672
6	Қайратқызы Бекзат	9 «Ә»	87774747206
7	Смантай Нұрай	9 «Ә»	87055835414
8	Қарынұлы Аян	9 «Ә»	87005693482
9	Нұрту Қымбатгул	11 «А»	87074424043
10	Болтанбекқызы Ақбота	11 «А»	87076277035
11	Бақытқазы Лина	11 «А»	87783231128
12	Жанатқанқызы Фарида	10 «Ә»	87768467538
13	Есенкелді Мадине	11 «Ә»	87718993670
14	Тілеужан Тілекгул	11 «Ә»	87078032784
15	Аманжол Зейнеп	11 «Ә»	87054218495
16	Аманбек Гаухар	10 «А»	87079647763
17	Өсер Динара	10 «А»	87786024236

